

Soumitra Kumar SHARMA *

**PRIKAZ SVEUČILIŠNOG UDŽBENIKA GOSPODARSTVO HRVATSKE
(EKONOMSKI FAKULTET – ZAGREB)**

**REVIEW OF UNIVERSITY COURSEBOOK THE ECONOMY OF CROATIA,
(FACULTY OF ECONOMICS & BUSINESS, UNIVERSITY OF ZAGREB)**

Urednici: prof. dr. sc. Alka Obadić,
prof. dr. sc. Josip Tica

Editors: Professors Alka Obadić and
Josip Tica

Autori: prof. dr. sc. Vinko Barić, prof. dr. sc. Vladimir Čavrak, prof. dr. sc. Ivo Družić, prof. dr. sc. Zoran Kovačević, prof. dr. sc. Alka Obadić, izv. prof. dr. sc. Josip Tica, doc. dr. sc. Ana Andabaka, doc. dr. sc. Željko Bogdan, doc. dr. sc. Tomislav Gelo, doc. dr. sc. Marija Beg, doc. dr. sc. Lucija Rogić Dumančić, doc. dr. sc. Tomislav Sekur, doc. dr. sc. Šime Smolić, dr. sc. Vladimir Arčabić, dr. sc. Tomislav Globan, dr. sc. Irena Raguž Krištić, dr. sc. Marko Družić, dr. sc. Ozana Nadoveza

Authors: Professors Vinko Barić, Vladimir Čavrak, Ivo Družić, Zoran Kovačević, Alka Obadić; Associate Professor Josip Tica, Assistant Professors Ana Andabaka, Željko Bogdan, Tomislav Gelo, Marija Beg, Lucija Rogić Dumančić, Tomislav Sekur, Šime Smolić, Vladimir Arčabić, PhD, Tomislav Globan, PhD, Irena Raguž Krištić, PhD, Marko Družić, PhD, Ozana Nadoveza, PhD

Sveučilišni udžbenik *Gospodarstvo Hrvatske* uključuje 13 poglavlja, a na kraju svakog poglavlja nalazi se korištena literatura i pitanja za raspravu. Djelo obiluje recentnom literaturom (701 izvor). Na kraju knjige nalazi se i kazalo pojmova.

U prvom poglavlju, *Ekonomski razvoj i gospodarske krize*, čitatelji se upoznaju s kretanjima hrvatskog BDP-a iz perspektive gospodarskog rasta i razvoja. Promatrajući hrvatsko gospodarstvo iz dugoročne perspektive, objašnjava se ključna razlika između gospodarskog rasta i razvoja te se uvodi pojam nejednakosti koji je važan pri shvaćanju dugoročnog napretka. Promatrajući BDP

The university coursebook entitled **The Economy of Croatia** in 13 chapters presents the most recent literature (701 sources), topics for further discussion. The book also includes a glossary.

The first chapter, *Economic Development and Economic Crises* introduces the readers to the trends of Croatia's GDP. A long term perspective on the Croatian economy is used to explain the key difference between economic growth and development while introducing the concept of inequality, crucial to understanding lasting progress. From the short-run perspective of economic crises GDP has undergone three crises since

* Professor emeritus Soumitra Kumar Sharma, Juraj Dobrila University of Pula, Faculty of Economics and Tourism "Dr. Mijo Mirković", Pula, Croatia, e-mail: soumitra-kumar.sharma@zg.t-com.hr

iz kratkoročne perspektive gospodarskih kriza, uočavaju se tri krize od 1990. godine. Prva je tranzicijska kriza početkom 1990-ih koju prati kasna tranzicijska kriza 1999. Nakon 2000. godine hrvatsko gospodarstvo hvata korak s razvijenim svijetom, ali 2009. godine nastupa globalna financijska kriza koja pogađa domaće gospodarstvo punom snagom. U poglavlju su također obrađene i dvije popularne analize slučaja koje se bave financijskom krizom u posttranzicijskim zemljama te ekonomskim prognozama kretanja BDP-a.

U drugom poglavlju, *Sektorska struktura gospodarstva Hrvatske*, detaljno se analizira sektorska struktura hrvatskog gospodarstva te objašnjava važnost nacionalne klasifikacije djelatnosti, metode i komponente izračuna bruto domaćeg proizvoda (BDP-a) Hrvatske, analizira bruto dodana vrijednost (BDV), zaposlenost i produktivnost hrvatskog gospodarstva prema proizvodnoj metodi izračuna BDP-a te definira input-output tablica i komponente matrica unutar nje. Analiza sektora s obzirom na izloženost međunarodnom tržištu njihovih dobara i usluga pokazala je da sektor s međunarodno razmjernjivim dobrima ima manji udio u BDV-u i zaposlenosti od sektora s međunarodno nerazmjernjivim dobrima.

U trećem poglavlju, *Ekonomski odnosi s inozemstvom*, objašnjava se pojam otvorenosti hrvatskog gospodarstva te se procjenjuju učinci financijske i trgovinske liberalizacije Hrvatske u procesu sve jačeg integriranja gospodarstva sa zemljama Europske unije. Ukazuje se na izloženost domaćeg gospodarstva inozemnim šokovima te se objašnjavanju posljedice međuovisnosti tekućeg i financijskog računa platne bilance, kao i vanjskih neravnoteža na cjelokupno funkcioniranje gospodarstva. Strukturni problemi hrvatskog gospodarstva u vanjskoj trgovini objašnjeni su tranzicijskim modelom rasta.

U četvrtom poglavlju, *Konkurentnost hrvatskog gospodarstva*, definira se pojam konkurentnosti i objašnjava zašto je za hrvatsko gospodarstvo ključna izvozna konku-

1990. The first transition crisis at the start of 1990s was followed by the late transition crisis of 1999. After 2000 Croatia's economy catches up with the developed world, only to be hit hard by the 2009 global financial crisis. This chapter also includes two popular case studies illustrating the financial crisis in post-transition countries and economic forecasts of future GDP trends.

The Sector Structure of the Economy of Croatia is dealt with in detail in the second chapter to elaborate on the importance of the national classification of economic activities, methods and components of the GDP calculations, employment and productivity of Croatia's economy according to the production method calculations, and define input-output tables and the matrix components within. With regard to their exposure to international markets of goods and services, sector analysis has revealed that a sector with internationally exchangeable goods has a lower share in GDP and employment than the sectors with internationally non-exchangeable goods.

The third chapter on *International Economic Relations* discusses the openness of Croatia's economy and estimates the effect of financial and trade liberalization of Croatia within the process of its integration into the economy of the European Union. It accentuates the exposure of home economy to global shocks, and describes the consequences of interdependence of the current and financial account balance of payments and of external imbalances on the overall economic performance. Structural problems of Croatia's economy in international trade have been explained by the transition growth model.

Competitiveness of the economy of Croatia defines the concept of competition and explains why it is so crucial for Croatia's economy. The authors analyse the export-import structure of the country and explain the difference between price and non-price factors of competitiveness as well as the fac-

rentnost. Autori analiziraju strukturu uvoza i izvoza Hrvatske te objašnjavaju razliku između cjenovnih i necjenovnih faktora konkurentnosti te pojedine čimbenike indeksa globalne konkurentnosti (GCI i IMD), Doing business indeksa te HUP skor. Na taj način postaje jasno gdje Hrvatska udruga poslodavaca vidi probleme u hrvatskom gospodarstvu te zašto se u javnosti često spominje da nam samo izvoz osigurava dugoročni rast.

U petom poglavlju, *Starenje stanovništva, migracije i mirovinski sustav*, objašnjavaju se osnovni demografski pojmovi te implikacije koje demografski trendovi imaju na gospodarstvo. Na kraju se prikazuju osnovne ekonomske posljedice demografskih promjena te se upoznaje s utjecajem starenja stanovništva na tržište rada, potrošnju i štednju te na mirovinski sustav. Uz to ukazuje se i na potrebu stvaranja održivog mirovinskog sustava. Osnovni zaključak koji se nameće je kako Hrvatsku karakteriziraju negativni populacijski trendovi koji predstavljaju značajan problem i izazov za budući gospodarski razvoj Republike Hrvatske.

U šestom poglavlju, *Tržište rada*, definirani su osnovni pokazatelji na tržištu rada, kao i funkcioniranje institucija i politika na hrvatskom tržištu rada. Objasnjavaju se i osnovni uzroci nezaposlenosti, klasificiraju se vrste nezaposlenosti te se analiziraju trendovi kretanja na strani ponude i potražnje radne snage Hrvatske od 1952. godine te plaće i produktivnost. Zaključno se promatra uloga institucija i utvrđuju i razlikuju pojedine mjere aktivne i pasivne politike zapošljavanja.

U poglavlju *Monetarna politika* definirani su osnovni pojmovi iz područja monetarne politike, objašnjavaju se njene funkcije, učinci, ciljevi i instrumenti te se opisuju temeljna obilježja i učinci monetarne politike u Republici Hrvatskoj od njenog osamostaljenja. Ovo poglavlje značajno doprinosi dubinskom razumijevanju i sposobnosti kritičkog sagledavanja troškova i koristi deprecijacije kune u uvjetima visoke eurizacije hrvatskog

tors of global competitiveness indices (GCI and IMD), the Doing Business index, and the HUP score. Thus, it becomes clear as to where the Croatian Employers' Association sees challenges in Croatia's economy, and why it is publicly often proclaimed that only exports can provide for its long-term development.

The chapter on *Aging population, migrations and pension system* presents the elementary demographic trends and their implications on the economy. It shows the fundamental economic consequences of demographic changes and introduces the readers to the impacts of aging population on the labour market, expenditure and savings and on the pension system. In addition, it points to the need for creating a sustainable pension system. The key conclusion is that Croatia is characterised by negative population trends that represent a considerable problem and challenge for the future economic growth of the Republic of Croatia.

Chapter six under the title *Labour Market* defines the fundamental indicators in the labour market, as well as the functioning of institutions and policies in Croatia's labour market. It also offers explanations on the main reasons for unemployment, classifications of the types of unemployment, and an analysis of the trends in the labour supply of Croatia since 1952, as well as the salaries and productivity. Finally this chapter looks into the role of institutions, and establishes and differentiates the particular measures for carrying out active and passive employment policies.

The chapter on *Monetary policy* brings definitions of the basic notions from this field, explains its functions, effects, goals and instruments, as well as the descriptions of the principal characteristics and impacts of the monetary policy of the Republic of Croatia since its independence. Thus, it contributes to the deep understanding and critical consideration of the costs and benefits of the depreciation of the *kuna* in a highly

gospodarstva. Poseban osvrt daje se na put Hrvatske u Europsku monetarnu uniju. Pritom se objašnjavaju Maastrichtski kriteriji koje zemlja mora ispuniti kako bi pristupila Europskoj monetarnoj uniji te se analiziraju potencijalne koristi i troškovi pristupanja Hrvatske Eurozoni.

U osmom poglavlju, *Fiskalna politika*, uz definiranje osnovnih pojmova iz područja fiskalne politike, njezinih funkcija, ciljeva i instrumenata, ukazuje se na ograničenja fiskalne politike u kreiranju ukupne ekonomske politike neke zemlje. Opisuju se osnovna obilježja fiskalne politike Republike Hrvatske od njenog osamostaljenja do danas te struktura prihoda i rashoda državnog proračuna. Zaključno se ukazuje na projekcije i održivost kretanja fiskalne politike i javnog duga u budućem razdoblju.

Nakon analize temeljnih ekonomskih politika, u devetom poglavlju, *Regionalni razvoj i fiskalna decentralizacija*, autori se bave regionalnim razvojem u Hrvatskoj te analizom demografsko-ekonomskih pokazatelja na županijskoj razini i objašnjavaju postojanje regionalnih nejednakosti u Hrvatskoj. Također, usporedbom s drugim zemljama Europske unije, ocjenjuje se položaj hrvatskih regija u kontekstu regionalne politike i povlačenja sredstava iz EU fondova te se predlažu rješenja tekuće ekonomske politike u području decentralizacije i funkcioniranja jedinica lokalnih vlasti.

U desetom poglavlju, *Gospodarsko značenje industrije*, autori objašnjavaju pojam i značenje industrije te njenu ulogu u gospodarskom rastu. Razmatra se razdoblje rasta značenja industrije (industrijalizacija) te razdoblje smanjivanja njene uloge u gospodarstvu (deindustrijalizacija). Dugoročna analiza razvoja industrije od 1958. godine pokazuje kako je Hrvatska prošla kroz proces relativne, ali i apsolutne deindustrijalizacije. Na kraju se definira industrijska politika te se daje prikaz Industrijske strategije Republike Hrvatske 2014.- 2020.

euroized environment of Croatia's economy. Particular attention is paid to the country's path towards the EU Monetary Union while explaining the Maastricht criteria for a country's compliance and analysing the potential costs and benefits of Croatia's accessing the Eurozone.

In addition to defining the basic notions from the field and their functions, aims and instruments, *Fiscal policy* warns about its limitations in creating the overall economic policy of a country. It describes the basic features of the fiscal policy in the Republic of Croatia since its independence until present day as well as the structure of revenue and expenditure of the state budget. Finally, it offers projections and sustainability of future trends in fiscal policy and public debt.

Following the analysis of the fundamental economic policies in the ninth chapter the authors deal with *Regional development and fiscal decentralisation* in Croatia, and analyse the demographic and economic indicators at the county level to explain the regional inequalities in the country. Similarly, by comparison to other EU countries the position of Croatian counties within the context of regional policies and funds withdrawal solutions are suggested for current economic policies in the areas of decentralisation and functioning of local government units.

The tenth chapter on *Economic Significance of Manufacturing* explains the title concept and its role in economic growth. The deliberation includes the period of growth of the significance of the role of manufacturing an economy (industrialization) and the period of its diminishing role (deindustrialization). Long term analysis of industrial development since 1958 in Croatia demonstrates that the country underwent the process of both relative and absolute deindustrialization. Finally, it defines the industrial policy and offers an overview of the Industrial Strategy of the Republic of Croatia 2014-2020.

Jedanaesto poglavlje, *Gospodarsko značenje turizma*, upoznaje nas s glavnim elementima ponude i potražnje na hrvatskom turističkom tržištu te naglašava važna uloga koju turizam ima u hrvatskom gospodarstvu. Analiza utjecaja koje turizam ima na platnu bilancu i tržište rada te povezanosti turizma s drugim gospodarskim djelatnostima značajno je za razlikovanje izravnih i neizravnih učinaka turističke aktivnosti. Usporedbom s drugim zemljama Južne Europe i Mediterana ocjenjuje se konkurentna pozicija hrvatskog turizma te se ukazuje na njegove razvojne mogućnosti i ograničenja.

U dvanaestom poglavlju, *Obrazovanje i znanost*, objašnjava se važnost obrazovanja za gospodarski razvoj nacionalne ekonomije te pojašnjava kada ulaganje u obrazovanje ima karakter investicije, a kada karakter potrošnje. Financijsko stanje u obrazovanom sustavu u Hrvatskoj predočeno je komparativnom analizom izdvajanja za obrazovanje iz BDP-a s ostalim zemljama EU i detaljnim prikazom izdataka za obrazovanje prema razinama od 2004. do 2015. godine pri čemu je veći naglasak stavljen je na financiranje sveučilišta u Hrvatskoj i razvoj studentskoga standarda.

U posljednjem poglavlju, *Zdravstveni sustav*, analiziraju se temeljna obilježja i funkcioniranje zdravstvenog sustava Hrvatske. Autor detaljno opisuje socijalni zdravstveni sustav Hrvatske koji se temelji na načelima uzajamnosti i solidarnosti. S obzirom na visinu izdataka za zdravstvo, Hrvatska ima relativno dobre pokazatelje zdravstvenog stanja populacije. Glavni izazovi za hrvatsko zdravstvo predstavljaju demografsko starenje, manjak radne snage i tehnološko zaostajanje koji rezultiraju financijskom nestabilnošću i velikim dugovima.

Udžbenik predstavlja sintetiziran i bogat pristup tematici gospodarstva Hrvatske od pojmovnog i teoretskog određenja, preko objašnjenja ekonomskih politika, pa sve do prilagodbe empirijskoj stvarnosti Hrvatske. Tematika ovoga udžbenika izuzetno je aktu-

Economic Significance of Tourism introduces the key elements of supply and demand in Croatia's tourism market and highlights the role of tourism in its economy. The analysis of the impacts of tourism on the balance of payments and the labour market, and of the interconnectedness of tourism with other economic activities is significant for differentiating direct and indirect effects of the tourism activity. A comparison with other countries in Southern Europe and the Mediterranean serves as a basis for estimating the competitive position of Croatia's tourism and its development opportunities and challenges.

Chapter 12 on *Education and Science* explains the significance of education for a nation's economic development, and specifies when investing in education is associated with investment and when it means expenditure. The financial state of Croatia's educational system is benchmarked to such expenditure in other EU countries' GDPs and in a detailed summary of the expenses allocated at all levels of education for the period 2004 – 2015 with a special stress on financing universities in Croatia and the development of the student standard of living.

In the last chapter on *Health system* the fundamental characteristics and the functioning of this system in Croatia are discussed in addition to the detailed description of the country's system which is based on the principles of reciprocity and solidarity. Croatia's public health indicators are comparatively high considering the amounts of funds allocated for health care. The system is challenged by demographic ageing, labour shortage and slow technological progress that result in financial instability and high debt rate.

This coursebook represents a synthesis and a rich choice of approaches to the topic of Croatia's economy – from its notional and theoretical designation to explications of economic policies and adaptation to the country's empirical reality. The book is ex-

alna i značajna s obzirom na istraživanja, ali i iskustvo autora koji su svi redom dobar dio svog istraživačkog opusa posvetili istraživanjima aktualnih ekonomskih i društvenih fenomena u Hrvatskoj. Posebna vrijednost ove knjige leži u činjenici da autori ukazuju na moguća rješenja kroničnih problema što podrazumijeva i postojanje i promišljanje o potpornim mehanizmima ekonomske politike koji bi navedene probleme mogli rješavati. Autori eksplicitno naglašavaju važnost i značaj ekonomske politike u vođenju efikasnog i brzorastućeg gospodarstva te naglašavaju upravo ulogu države u poticanju i stvaranju okruženja pogodnog za ekonomski rast i razvoj. Uz navedeno, udžbenik obiluje konkretnim primjerima iz prakse koji aktualiziraju ekonomsko okruženje, omogućuju bolje razumijevanje ocjene stanja i uzroke trenutnih problema.

Iako je udžbenik prvenstveno namijenjen studentima, on predstavlja iznimno vrijedno djelo i za sve ostale čitatelje koji se žele bolje upoznati s ekonomskom problematikom nacionalnog gospodarstva, uzrocima navedenog stanja, kao i spektrom mogućih rješenja koja nas mogu pomaknuti iz postojećeg stanja. Mnoštvo vrlo jasno prezentiranih empirijskih specifičnosti hrvatskog gospodarstva u tom smislu može biti od koristi i stručnjacima i donosiocima odluka.

Tematika udžbenika unosi svježinu i u smislu aktualnosti obrađivanih problema, ali isto tako i u korištenju ažuriranih podataka. Knjiga je rezultat dugogodišnjeg istraživačkog i pedagoškog napora uglednih sveučilišnih nastavnika te se može preporučiti kao primjeren i kvalitetan udžbenik u kojem se na metodološki konzistentan i pedagoški prihvatljiv način spaja složeno teorijsko iskustvo iz svih područja ekonomske analize i ekonomske politike s kompleksnim realnim životnim primjerima iz nacionalnog gospodarstva.

exceptionally current and significant in regard to the research as well as the authors' experience who have all devoted a significant part of their body of research to examining the current economic and social phenomena in Croatia. What makes this book particularly valuable is the fact that the authors offer possible solutions to the on-going challenges, which indicates the existence of deliberations on the support mechanisms of the economic policy as solutions. The authors explicitly emphasise the importance and significance of the economic policy in running an efficient fast growing economy, and highlight the role of the state in stimulating and creating an environment that fosters economic growth and development. In addition to the above, the coursebook abounds in specific real-life examples that update the economic environment, facilitates better understanding of the situation assessment and the causes of the current problems.

Although this coursebook is primarily dedicated to the students, it represents an exceptionally valuable volume for other readers who are interested in acquiring better knowledge of economic topics of national economics, the causes of the described state, as well as the range of possible solutions for changing the current situation. The abundance of clearly presented empirical particularities of Croatia's economy may be of use both to the experts and the decision makers.

The Economy of Croatia sheds a fresh light on the topics covered as well as contributes to updating the data used. Resulting from years of research and pedagogical efforts of renowned university instructors, it can be recommended as an appropriate and high-quality coursebook that connects the theoretical experience from all fields of economic analysis and economic policy with the complex real-life examples from the national economy in a methodologically consistent and pedagogically acceptable fashion.